

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาจากข้อเขียนและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์นิเทศก์และการฝึกสอน เพื่อความเข้าใจยิ่งขึ้นดังต่อไปนี้

แนวความคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาจารย์นิเทศก์

วิจัย วงษ์ใหญ่⁸ กล่าวถึงอาจารย์นิเทศก์สรุปได้ว่า ควรเป็นผู้มีความศรัทธาในการทำงานด้านนิเทศ ประกอบด้วยความเข้าใจและรู้จุดมุ่งหมายของการฝึกหัดครูเป็นอย่างดี มีความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกลวิธีในการสอน นอกจากนี้ควรเป็นผู้ได้ศึกษาเกี่ยวกับกา
รนิเทศการฝึกสอนแล้ว และควรมีประสบการณ์การสอนในระดับที่ไปนิเทศอย่างน้อย 3 ปี

ในการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ ณ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช เมื่อพุทธศักราช 2516 ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์ที่สรุปได้ว่า⁹ นอกจากจะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถสาธิตการสอนได้แล้ว ควรเป็นผู้มีวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาเป็นอย่างต่ำ และมีประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษาอย่างน้อย 2 ปี

ในเอกสารการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ ณ วิทยาลัยครูลำปาง เมื่อพุทธศักราช 2517

⁸วิจัย วงษ์ใหญ่, "ฝึกสอน," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 5 (เมษายน 2514), 53.

⁹วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, เอกสารสรุปผลการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูทบของสถานศึกษาฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู (เอกสารอัครสำเนาเย็บเล่มไม่ลำดับหน้า).

เฉพาะด้านคุณสมบัติของอาจารย์นิเทศก์สรุปไว้ว่า¹⁰ อาจารย์นิเทศก์เป็นผู้ที่มีความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ การปรับตัว การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การสังเกตการณ์ นอกจากนี้ จะต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านกาณ์นิเทศและมีประสบการณ์ในการสอนระดับประถมศึกษามาแล้ว ประกอบกับเป็นผู้มีบุคลิกลักษณะและความประพฤติที่เหมาะสม

คณะกรรมการว่าด้วยมาตรฐานสำหรับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์แห่งสหรัฐอเมริกา¹¹ กล่าวว่า อาจารย์นิเทศก์ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 3 ปี ในระดับที่จะตองนิเทศ เป็นผู้ที่ได้สำเร็จการศึกษาหรือกำลังศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีที่ เกี่ยวกับการนิเทศการฝึกสอน และเป็นผู้สนใจในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้

พีเรส (Pires) กล่าวสรุปไว้ว่า "จากการสังเกตโดยทั่วไปปรากฏว่า อาจารย์นิเทศก์บางคนขาดทักษะในการนิเทศและการประเมินผล รวมทั้งมาตรฐานของการประเมินผลที่ แตกต่างกันไปตามอาจารย์นิเทศก์แต่ละคน เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่อาจารย์นิเทศก์ทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนฝึกสอนควรได้รับการอบรม ฝึกฝนเกี่ยวกับวิธีการและ เทคนิคในการนิเทศและประเมินผล"¹²

¹⁰วิทยาลัยครูลำปาง, เอกสารการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์โครงการฝึกหัดครูชนบท หน้า 48. (เอกสารอัครลำเนาเย็บเล่ม).

¹¹Commission on Standards for Supervising Teachers and College Supervisors, The College Supervisor : Standards for Selection and Function (Washington D.C. : The Association for Student Teaching, 1968), p. 7.

¹²Edward A. Pires, Student Teaching Practice in Primary Teacher Training Institutions in Asia (Bangkok : Unesco Regional Office for Education in Asia, 1969), p. 115.

สมนา ไคลังคะ¹³ ทำการวิจัยพบว่า อาจารย์นิเทศก์ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุดระดับปริญญาตรีภายในประเทศและมีประสบการณ์ด้านการสอนมาแล้ว ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรจัดให้อาจารย์นิเทศก์ได้มีโอกาสรับการอบรม สัมมนา แลกเปลี่ยนผลงานที่ทำไปแล้วหรือความรู้ใหม่ ๆ ในด้านการพัฒนาชนบท และการนิเทศการฝึกสอนอย่างน้อยปีละครั้ง

2. อาจารย์นิเทศก์ควรมีโอกาสไปศึกษาและดูงาน โครงการฝึกหัดครูชนบทในประเทศที่ดำเนินงานด้านนี้และประสบผลสำเร็จมากที่สุด

ในการวิจัยของสุคจิตต์ หนูนภักดิ์¹⁴ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ที่จะต้องมีความเข้าใจถึงความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการในโครงการเป็นอย่างดี ประกอบกับการเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีบุคลิกภาพเหมาะสม

ในการวิจัยของนาคยา ภัทรแสงไทย¹⁵ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะว่า อาจารย์นิเทศก์ควรเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และมีบุคลิกภาพเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹³สมนา ไคลังคะ, "การศึกษาปัญหาการนิเทศการสอนของอาจารย์นิเทศก์ในโครงการฝึกหัดครูชนบทของสถาบันฝึกหัดครู." (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511), หน้า 71 - 72.

¹⁴สุคจิตต์ หนูนภักดิ์, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทในจังหวัดพระนครและธนบุรี." (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 107.

¹⁵นาคยา ภัทรแสงไทย, "ปัญหาการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร." (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 120.

แนวความคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทภาระหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์

วิทยาลัยครูนครสวรรค์¹⁶ ได้กำหนดหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ไว้เป็น 2 ด้านคือ งานทั่วไปที่อาจารย์นิเทศก์ต้องติดต่อประสานงานกับบุคลากรทุกฝ่าย การเป็นที่ปรึกษากับการควบคุมดูแลนักศึกษาฝึกสอน การจัดประชุมนิเทศ การจัดสวัสดิการค่านักเรียน ฯลฯ ให้แก่นักศึกษาฝึกสอน และการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการฝึกสอน ส่วนอีกด้านหนึ่งคือ การนิเทศการสอนที่อาจารย์นิเทศก์ต้องให้การช่วยเหลือแนะนำในฐานะเป็นวิทยากร การจัดสัมมนานักศึกษาฝึกสอน การวัดผลการฝึกสอน และการร่วมกับโรงเรียนในการวางโครงการพัฒนา

ในเอกสารการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ ณ วิทยาลัยครูลำปาง เมื่อพุทธศักราช 2517 ได้แบ่งหน้าที่ของอาจารย์นิเทศก์ไว้เป็น 2 ส่วนคือ¹⁷

1. หน้าที่ทั่วไป อันเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดทำเอกสารที่เกี่ยวกับการฝึกสอน การจัดสวัสดิการให้แก่นักศึกษาฝึกสอน และการประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์ในวิทยาลัยครูและผู้เกี่ยวข้องทราบเกี่ยวกับสถิติ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการศึกษาในห้องเรียน

2. หน้าที่นิเทศการสอน อันเกี่ยวกับการสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกสอนเพื่อให้ออกแนะและประเมินผลการฝึกสอน ตลอดจนการตรวจ แนะนำการทำบันทึกการสอนและโครงการสอน

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์¹⁸ ได้กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ที่อาจจำแนกได้ 3 ประการ คือ

¹⁶วิทยาลัยครูนครสวรรค์, คู่มือการฝึกสอน (นครสวรรค์ : แสงศิลป์การพิมพ์, 2516), หน้า 2 - 3.

¹⁷วิทยาลัยครูลำปาง, เรื่องเดิม, หน้า 49 - 50.

¹⁸นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, "แนวคิดในการจัดการนิเทศการสอน." ใน ประชุมการณ์วิชาชีพ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2519), หน้า 109 - 114.

1. บทบาทในค่านับเป็นนักประชาสัมพันธ์ของสถาบันผลิตครู โดยที่อาจารย์นิเทศก์เป็นตัวแทนของสถาบันผลิตครูที่ตองพยายามสร้างความเข้าใจที่ดีกับ โรงเรียนด้วยการสนทนากับครูเกี่ยวกับ โปรแกรมการฝึกสอน การให้ความสะดวกแก่ครูในการให้ข่าวสารเกี่ยวกับการฝึกสอน ตลอดจนการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานและบุคลากรทุกฝ่าย

2. บทบาทในค่านับเป็นผู้นิเทศงานทางวิชาการแก่นิสิตและนักเรียนฝึกสอน ด้วยการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการที่เป็นการแนะนำปรึกษาที่จำเป็นอย่างยิ่งในระยะแรกของการฝึกสอน และควรได้กระทำต่อเนื่อง เพื่อจะได้ทราบความก้าวหน้าของผู้ฝึกสอนเป็นระยะ ๆ การดำเนินการดังกล่าวยังเป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลการฝึกสอนในตอนสุดท้ายด้วย

3. บทบาทในค่านับเป็นผู้ร่วมงานและผู้ประสานงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุคลากรในโรงเรียนฝึกสอนคือครูใหญ่และครูพี่เลี้ยงที่อาจารย์นิเทศก์ควรได้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงการฝึกสอนหรือการวางแผนนิเทศการฝึกสอนให้แก่ผู้ฝึกสอน

ฮิลเลียค และ เคอแรนซ์¹⁹ (Hilliard and Durrance) กล่าวว่า อาจารย์นิเทศก์ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่าง โรงเรียนฝึกสอนและวิทยาลัย เป็นอาจารย์ผู้ทำหน้าที่นิเทศการสอนแก่นักศึกษาฝึกสอน และเป็นผู้ทำงานร่วมกับครูใหญ่และครูพี่เลี้ยง

คณะกรรมการว่าด้วยมาตรฐานสำหรับครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์แห่งสหรัฐอเมริกา²⁰ กล่าวว่า อาจารย์นิเทศก์รับผิดชอบในการสังเกตการสอนและให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษาฝึกสอน การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การสอนและการจัดโครงการแก่นักศึกษาใน

¹⁹Pauline Hilliard and Charles L. Durrance, Guiding Student Teaching Experiences (Washington D.C. : The Association for Student Teaching, 1968), p. 4.

²⁰Commission on Standards for Supervising Teachers and College Supervisors, op.cit., pp. 5 - 6.

โรงเรียนฝึกสอนเมื่อได้รับการขอร้อง รวมทั้งการให้บุคลากรดังกล่าวได้เกิดความคุ้นเคยกับ
ปรัชญา วัตถุประสงค์ การจัดการและเนื้อหาของ โครงการฝึกหัดครู

คู่มือการฝึกสอนของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐอินเดียนา กล่าวถึงบทบาทของอาจารย์นิเทศก์
สรุปเป็นสาระสำคัญไว้ว่า²¹ อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทในการไปเยี่ยมนักศึกษาเพื่อสังเกตการ
สอนในชั้นเรียนและควรทำให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาฝึกสอนหรือครูพี่เลี้ยง เป็นการส่วนตัว หรือมีการ
ประชุมปรึกษาแบบสามทาง (Three-Way Conference) ส่วนการช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอน
และครูพี่เลี้ยงนับว่าเป็นบทบาทของอาจารย์นิเทศก์ที่จะต้องเป็นแนวทางที่นักศึกษาฝึกสอนเห็นว่า
อาจารย์นิเทศก์เป็นที่ปรึกษาวิชาที่มากกว่าเป็นผู้วิจารณ์ และอาจารย์นิเทศก์อาจจะจัดการ
ประชุมครูพี่เลี้ยง เพื่อจะได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการฝึกสอนของ-
นักศึกษา นอกจากนี้อาจารย์นิเทศก์มีบทบาทในการติดต่อสื่อสารและ เป็นผู้ประสานงาน กล่าวคือ
อาจารย์นิเทศก์ควรปรึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ร่วมงานที่ในเทศน์นักศึกษาฝึกสอน
ด้วยกัน รวมทั้งการแสดงให้เห็นบุคลากรในโรงเรียนฝึกสอนได้เห็นว่าอาจารย์นิเทศก์ยอมรับว่า
เป็นผู้ที่มีความสำคัญ

สุขุมาลัย ชูวิวัฒนาวานิชย์²² ทำการวิจัยพบว่า มีความต้องการจากครูพี่เลี้ยงให้
มีการประสานงานจากอาจารย์นิเทศก์ให้มากขึ้นและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการฝึกสอน
ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะให้มีการตกลงกันระหว่างอาจารย์นิเทศก์เกี่ยวกับการดูและการวัดผล-
การสอนของนักศึกษาฝึกสอน

²¹ Department of Elementary Education, Guide for Elementary Student Teaching (Senior Clinical Experiences) (Terre Haute : Indiana State University, 1974), pp. 25 - 27.

²²สุขุมาลัย ชูวิวัฒนาวานิชย์, "ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศน์นักศึกษาฝึกสอนวิชาสังคม-
ศึกษาของวิทยาลัยครูในภาคการศึกษา 1." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 85, 92.

ในการวิจัยของสาส์ทิพย์ ศรีสุทธิ²³ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะว่าอาจารย์นิเทศควรให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนด้านการสอนและการปฏิบัติกิจกรรมในโรงเรียนให้มากขึ้น รวมทั้งการทำความเข้าใจกับครูที่เลี้ยงในเรื่องแนวการนิเทศการสอนให้ตรงกัน

ในการวิจัยของนาคยา ภัทรแสงไทย²⁴ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการตกลงร่วมกันระหว่างอาจารย์นิเทศเกี่ยวกับกรณีนิเทศการสอนของนักศึกษา และควรมีการประสานงานกับครูที่เลี้ยงให้มากขึ้น

นีล, คราฟท์ และ คราซท์²⁵ (Neal, Kraft and Kracht) ทำการวิจัยพบว่าบทบาทของอาจารย์นิเทศที่ได้รับการจัดไว้ในอันดับแรกคือ บทบาทในการประสานงานโดยอาจารย์นิเทศทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างสถาบันและโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกสอน การที่อาจารย์นิเทศไปเยี่ยมยังจะช่วยให้เกิดการดำเนินการในงานของการเตรียมครูที่เป็นไปในแนวเดียวกัน นอกจากนี้อาจารย์นิเทศมีบทบาทเป็นวิทยากรผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการปรับปรุงความเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพทั้งของนักศึกษาฝึกสอนและครูที่เลี้ยง

004841

²³สาส์ทิพย์ ศรีสุทธิ, "ปัญหาการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบทของวิทยาลัยครูยะลา." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516), หน้า 118.

²⁴นาคยา ภัทรแสงไทย, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

²⁵Charles D. Neal, Leonard E. Kraft and Conrad R. Kracht, "Reasons for College Supervision of the Student - Teaching Program." The Journal of Teacher Education 18 (Spring 1967), 24 -26.

ชีสบราว²⁶ (Cheesebrough) ได้สรุปผลการวิจัยเฉพาะด้านบทบาทภาระหน้าที่ของ อาจารย์นิเทศก์ที่ได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในการพัฒนาและดำรงไว้ซึ่ง ความสัมพันธ์อันดีในระหว่างผู้ร่วมในโครงการฝึกสอน และมีความจำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อ สื่อสารและการประสานสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์นิเทศก์กับครูที่เลี้ยงให้มากยิ่งขึ้น

แนวความคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับ โครงสร้างและการดำเนินงาน โครงการฝึกสอน

ในการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ ณ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช เมื่อพุทธศักราช 2516 ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับ โครงสร้างและการดำเนินงาน โครงการฝึกสอนที่สรุปไว้ว่า²⁷ การ- นิเทศและงานการฝึกสอนควรมีฐานะเป็น "ฝ่าย" หรือ "หมวดอิสระ" เพื่อความคล่องตัวใน การดำเนินงานและการขอความร่วมมือจากภาควิชาอื่น (หมวดวิชาเดิม) เกี่ยวกับการสรรหา อาจารย์นิเทศก์นั้นปรากฏจากแนวปฏิบัติว่ามีภารกิจคัดเลือกจากอาจารย์ภายในแต่ละภาควิชาที่จัด ส่งมาหมุนเวียนทางานนิเทศตามระยะเวลาที่ตกลงกัน หรือได้มาจากการมีคำสั่งของอธิการ (ผู้อำนวยการวิทยาลัยเดิม) เมื่อมีการปฏิบัติงานนั้นได้มีการจัดเป็นสายโดยมีอาจารย์นิเทศก์ เต็มเวลาเป็นหัวหน้าหรือได้จัดให้อาจารย์นิเทศก์ 1 คน รับผิดชอบนิเทศ 1 - 3 โรงเรียน ในค่านอัตราส่วนของจำนวนอาจารย์นิเทศก์กับจำนวนนักศึกษาฝึกสอนนั้นได้มีอัตราส่วนต่าง ๆ กัน กลุ่มผู้อภิปรายมีความเห็นต่างกันเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาฝึกสอนที่อาจารย์นิเทศก์ 1 คน รับผิดชอบ อย่างไรก็ตามก็ได้มีการเสนอให้มีการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนอย่างน้อย 3 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน และควรได้มีการสัมมนานักศึกษาฝึกสอนระหว่างการฝึกสอนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

²⁶ Dean Lewis Cheesebrough, "Effective and Ineffective Behaviors of the College Supervisor as Perceived by Elementary Student Teachers and Cooperating Teachers." Dissertation Abstracts Vol. 32, No. 5 (November, 1971), p. 2335 - A.

²⁷ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ในส่วนที่เกี่ยวกับการเตรียมนักศึกษาฝึกสอนนั้น โดยปกติแล้วในสถาบันฝึกหัดครูได้จัดให้มีการเรียนวิชาการศึกษาและวิธีสอนก่อนออกฝึกสอน โดยมีการจัดสอนเป็นคณะหรือเป็นรายวิชาซึ่งได้มีการเสนอแนะเพิ่มเติมว่า อาจารย์ผู้สอนควรจะได้ประสานงานกันและให้เน้นภาคปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น ส่วนการประเมินนิเทศนักศึกษาฝึกสอนได้เป็นกิจกรรมที่สถาบันฝึกหัดครูจัดขึ้นใช้เวลา 3 - 5 วัน ตลอดระยะเวลาดังกล่าวอาจารย์นิเทศก์ควรมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อเวลา นอกจากนี้การเตรียมอาจารย์นิเทศก์อื่นเป็นแนวปฏิบัตินั้นได้มีการประชุมอาจารย์นิเทศก์ก่อนปฏิบัติงาน รวมทั้งการให้อาจารย์นิเทศก์ที่ปฏิบัติงานมาก่อนเป็นผู้เลี้ยงให้อาจารย์นิเทศก์ใหม่ และได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีการประชุมร่วมกันหลังจากการนิเทศในแต่ละภาคเรียนด้วย

พินัส หันนาคินทร์²⁸ กล่าวถึงการดำเนินงานโครงการฝึกสอนสรุปได้ว่า ก่อนทำการฝึกสอน นักศึกษาควรได้รับการเตรียมตัวเบื้องต้นก่อน ฝ่ายที่จัดดำเนินงานควรมีวิธีที่จะทราบว่านักศึกษาที่จะส่งไปฝึกสอนนั้นมีความพร้อมที่จะไปฝึกสอนได้หรือยังและการจัดโครงการดังกล่าวควรจะทำให้อำนวยให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือไปจากการสอนในโรงเรียน

พีเรส²⁹ (Pires) กล่าวถึงขั้นตอนของการฝึกสอนว่า ควรมีการสังเกตการสอนที่ดีก่อนการฝึกสอน ทั้งนี้ การสังเกตการสอนควรเป็นการกระทำของผู้ที่มีความสามารถสูง รวมทั้งการดำเนินการให้โอกาสแก่นักศึกษาฝึกสอนได้ทำความคุ้นเคยกับนักเรียน ครูและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียน ช่วงระยะเวลาของการสังเกตการสอนและการมีส่วนร่วมควรจะนานพอที่จะช่วยให้นักศึกษาฝึกสอนมีความเชื่อมั่นในการสอนในชั้นเรียนได้

²⁸พินัส หันนาคินทร์, ข้อเสนอแนะในการบริหารงานของสถาบันผลิตครู (จิตอาสาศึกษากรศึกษาพิเศษโลก, 2511), หน้า 57 - 58.

²⁹Edward A. Pires, op.cit., pp. 22 - 23.

คณะกรรมการว่าด้วยมาตรฐานสำหรับครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศแห่งสหรัฐอเมริกา³⁰ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเตรียมอาจารย์นิเทศที่สำคัญคือ ผู้ที่จะเป็นอาจารย์นิเทศจำเป็นต้องได้รับการอบรมฝึกฝนจากโครงการที่จะช่วยเพิ่มความรู้เกี่ยวกับขบวนการสอน ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการนิเทศ และวัตถุประสงค์ โครงสร้างกับการดำเนินงานในการฝึกสอน นอกจากนี้สิ่งที่เป็นอีกประการหนึ่งคือ โอกาสในการฝึกงาน (Internship) สำหรับอาจารย์นิเทศภายใต้การดำเนินการและความคุมของคณะอาจารย์นิเทศที่มีความรู้ความสามารถ

ในการวิจัยของ สาลีทิพย์ ศรีสุทธิ³¹ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถาบันฝึกหัดครูควรเพิ่มจำนวนของอาจารย์นิเทศที่ทำกรนิเทศการสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท และเมื่อมีการเปลี่ยนตัวอาจารย์นิเทศ ควรให้อาจารย์นิเทศใหม่ได้ทดลองทำงานควบคู่ไปกับอาจารย์นิเทศคนเก่าอย่างน้อย 1 เทอม เพื่อจะได้เกิดประสบการณ์

สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์³² ทำการวิจัยโดยให้อาจารย์นิเทศจากวิทยาลัยครู 25 แห่งตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่า อาจารย์นิเทศเกือบครึ่งหนึ่งถูกฝึกสอนของนักศึกษาฝึกสอนเป็นจำนวน 3 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน และอาจารย์นิเทศมากกว่าครึ่งหนึ่งเห็นว่า อาจารย์นิเทศมีงานที่ต้องรับผิดชอบมากเกินไป และมีนักศึกษาฝึกสอนที่คอยดูแลเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ อาจารย์นิเทศประมาณ 1 ใน 3 เห็นว่า ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

ในการวิจัยของ นาทยา ภัทรแสงไทย³³ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีอาจารย์-

³⁰Commission on Standards for Supervising Teachers and College Supervisors, op.cit., p.7.

³¹สาลีทิพย์ ศรีสุทธิ, เรื่องเดิม, หน้า 117.

³²สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์, การดำเนินงานโครงการฝึกหัดครูชนบท : เอกสารการนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 160 กรมการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518), หน้า 54, 55, 74.

³³นาทยา ภัทรแสงไทย, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

นิเทศก์เพิ่มขึ้นให้พอเพียงกับจำนวนนักศึกษาฝึกสอน และควรมีการประชุมสัมมนานักศึกษาระหว่างการนิเทศการสอนเพื่อจะได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือนักศึกษาฝึกสอนที่มีปัญหา

ครอคเคอร์ จูเนียร์³⁴ (Crocker, Jr.) ได้สรุปเกี่ยวกับสภาพที่จำเป็นประการหนึ่งต่อบทบาทการนิเทศนอกวิทยาลัยที่ประสบความสำเร็จคือการรับผิดชอบนิเทศนักศึกษาฝึกสอนไม่เกิน 20 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า วิทยาลัยควรมีโครงการฝึกฝน อบรมอาจารย์นิเทศก์ และควรมีให้อาจารย์จากวิทยาลัยได้มีโอกาสปฏิบัติงานใน โรงเรียนอันจะก่อให้เกิดความคุ้นเคยกับการเรียนการสอนที่แท้จริง

เบเคอร์³⁵ (Baker) ได้วิจัยและสรุปผลของการวิจัยตรงกับการวิจัยในมลรัฐอื่นที่รายงานว่า แนวปฏิบัติและนโยบายในการดำเนินการ โครงการฝึกสอนมีความแตกต่างกันอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ได้มีความพยายามที่จะสรรหาบุคลากรด้านวิชาชีพและธุรการให้เพียงพอ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะว่าการนิเทศนักศึกษาฝึกสอนที่วิทยาลัยทำหน้าที่รับผิดชอบนั้นควรจะได้ปรับปรุงและดำเนินการให้เข้มงวดขึ้น หรือมิฉะนั้นก็ควร โอนให้กลุ่มโรงเรียนฝึกสอนดำเนินการ และสถาบันต่าง ๆ ต้องผลิตบุคลากรด้านวิชาชีพและธุรการให้มีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานโครงการฝึกสอน

สเติวอิท³⁶ (Stewig) ได้วิจัยและสรุปจากผลการทดลองแบบสอบถามในส่วนที่เป็น

³⁴ Walter Adams Crocker, Jr., "The College Supervisor of Student Teachers, K-12 in a Field Oriented Setting : A Developmental Study." Dissertation Abstracts Vol. 33, No. 5 (November 1972), p.2214 - A.

³⁵ Ronald Lee Baker, "A Descriptive Summary of Elementary Student Teaching Programs in Pennsylvania." Dissertation Abstracts Vol. 32, No. 5 (November 1971), p. 2519 - A.

³⁶ John Warren Stewig, "What Should College Supervisors Do?" The Journal of Teacher Education 21 (Summer 1970), 255 - 257.

คำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questions) ใ้กว่า กลุ่มนักศึกษาให้ข้อวิจารณ์ที่
 ชอรงให้อาจารย์นิเทศก์ใช้เวลากับนักศึกษาให้มากขึ้นในการประชุม การเยี่ยมเพื่อนิเทศ
 รวมทั้งการช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในการวิจัยดังกล่าวนี้ กลุ่มอาจารย์นิเทศก์ได้
 แสดงว่าตามปกติแล้วอาจารย์นิเทศก์ได้ไปเยี่ยมนักศึกษาฝึกสอน 4 ครั้ง หรือน้อยกว่าใน 1
 ภาคเรียน (Semester)

แนวความคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งเสริมการนิเทศการฝึกสอน

ในการสัมมนาอาจารย์นิเทศก์ ณ วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช เมื่อพุทธศักราช 2516
 ได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งเสริมการนิเทศการฝึกสอนสรุปได้ว่า³⁷ ให้มีการจัด
 อดสำหรับการนิเทศไว้เฉพาะ โดยมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ รวมทั้งการสนับสนุนในการจัดสรรเงิน
 ใ้กับโครงการจากสถาบันฝึกหัดครู นอกจากนี้ควรมีค่านิเทศการสอน และสวัสดิการอื่น ๆ
 เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้อาจารย์นิเทศก์ สำหรับแนวปฏิบัติประการหนึ่งนั้นทุก
 วิทยาลัยได้มีการสอนวิชาการศึกษาและวิธีสอนใ้แก่นักศึกษาอนอกทำการฝึกสอน

เพอร์พล (Purpel) กล่าวว่า "สถาบันฝึกหัดครูต้องรับรู้อะไรที่เกี่ยวข้องกับความ
 รับผิดชอบในการสรรหาและฝึกอบรมอาจารย์นิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถ และจัดหาวัสดุ
 อุปกรณ์ที่จำเป็นให้อาจารย์นิเทศก์ได้ใช้ประโยชน์ตามที่เขาคองการ"³⁸

สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์³⁹ ทำการวิจัยโดยให้อาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัยครู 25 แห่ง
 ทั่วประเทศตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่าอาจารย์นิเทศก์มากกว่าครึ่งหนึ่งเห็นว่า การเดินทางไป
 นิเทศการสอนไม่ได้รับความสะดวก ในขณะที่อาจารย์นิเทศก์เกือบครึ่งหนึ่งเห็นว่า ขาด-

³⁷วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

³⁸David E. Purpel, "Student Teaching." The Journal of Teacher Education 18 (Spring 1967), 23.

³⁹สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์, เรื่องเดิม, หน้า 55, 74, 64.

งบประมาณสนับสนุน โครงการ และมีอาจารย์นิเทศก์มากกว่า 3 ใน 5 เห็นว่า การสอนของ
อาจารย์ในวิทยาลัยครูไม่สัมพันธ์กับการฝึกสอน

ในการวิจัยของ ครอกเกอร์ จูเนียร์⁴⁰ (Crocker, Jr.) ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า
ตำแหน่งของอาจารย์นิเทศก์ควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นทั้งในด้านการเงินและด้านสถานภาพ

สรุป

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าอาจารย์นิเทศก์จะ
ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถจากการศึกษาเกี่ยวกับกรณีศึกษาหรือมีประสบการณ์ในการสอน
ประกอบกับการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรทุกฝ่าย คุณลักษณะดังกล่าวนี้มีส่วนส่งเสริม
ให้อาจารย์นิเทศก์ได้ปฏิบัติงาน โดยเหมาะสมกับบทบาทภาระหน้าที่ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการ-
นิเทศน์นักศึกษา ด้านวิชาการ ด้านประชาสัมพันธ์ ด้านการประสานงาน ด้านบริการและด้าน
สวัสดิการ เป็นต้น

ในส่วนของ โครงสร้างและการดำเนินงานโครงการฝึกสอนได้มีความเห็นใหม่หน่วย
งานอิสระทำหน้าที่รับผิดชอบ โดยมีการคัดเลือกอาจารย์จากภาควิชาต่าง ๆ มาเป็นอาจารย์-
นิเทศก์เพื่อที่จะได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมมากขึ้น นอกจากนี้ได้มีการเตรียม
นักศึกษาฝึกสอนและอาจารย์นิเทศก์ให้มีความพร้อมก่อนที่จะฝึกสอนหรือนิเทศ โดยเฉพาะอาจารย์-
นิเทศก์อาจต้องได้รับการอบรมฝึกฝนหรือทดลองปฏิบัติงานกับอาจารย์นิเทศก์ที่เลี้ยงก่อน
อย่างไรก็ดี องค์ประกอบด้านบริหารและด้านวิชาการในสถาบันฝึกหัดครูยัง เป็นส่วนที่ต้องให้การ-
สนับสนุนจากผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเพื่อส่งเสริมให้การดำเนินงานนิเทศของอาจารย์นิเทศก์เป็นไป
ด้วยดีและเกิดประสิทธิภาพ

⁴⁰Walter Adams Crocker, Jr., loc.cit.